

Πρακτικό της 2^{ης} συνεδρίασης της Επιτροπής Παρακολούθησης του έργου «Αναστήλωση αρχαίου θεάτρου Διονύσου»

Σήμερα, Πέμπτη 01 Δεκεμβρίου 2011 και ώρα 11.00 πραγματοποιήθηκε η δεύτερη συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης του έργου «Αναστήλωση αρχαίου θεάτρου Διονύσου» στα γραφεία του σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ».

Παρόντες ήσαν:

Από την Επιτροπή Παρακολούθησης:

- ο Πρόεδρος, καθηγητής κ. Βασίλης Λαμπρινουδάκης
- ο κ. Λάζαρος Κολώνας, επίτιμος Προϊστάμενος Γενικής Διεύθυνσης του ΥΠ.ΠΟ.Τ.
- ο κ. Κων/νος Μπολέτης, αρχιτέκτονας - μηχανικός και επιστημονικός υπεύθυνος του έργου
- ο κ. Γιάννης Ασπρουλάκης, πολιτικός - μηχανικός, Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Ανάπτυξης και Προγραμματισμού της Περιφέρειας Αττικής
- η κα Ιωάννα Κουνέλη, ηλεκτρολόγος - μηχανολόγος της Διεύθυνσης Ανάπτυξης και Προγραμματισμού της Περιφέρειας Αττικής.

Στη συνεδρίαση παραβρέθηκαν επίσης ο αρχαιολόγος κ. Αλέξανδρος Μάντης, πρόεδρος της Επιστημονικής επιτροπής, η αρχαιολόγος κα Σταυρούλα Σαμαρτζίδου, τέως προϊσταμένη της Α' Ε.Π.Κ.Α. και ο νομικός σύμβουλος της Περιφέρειας Αττικής, κ. Λάμπρος Πάσχος.

Ξεκινώντας ο πρόεδρος της Επιτροπής Παρακολούθησης, κ. Βασίλης Λαμπρινουδάκης, ενημέρωσε τα μέλη της Επιτροπής ότι επισκέφθηκε το αρχαίο θέατρο του Διονύσου, προκειμένου να ενημερωθεί κατ' ιδίαν για την πρόοδο των εργασιών. Πληροφόρησε, επίσης, τα μέλη ότι μετά την αυτοψία που πραγματοποίησε, ζήτησε από τον υπεύθυνο αρχιτέκτονα του έργου, κο Κωνσταντίνο Μπολέτη, μια εσωτερική αναδιοργάνωση του ισχύοντος χρονοδιαγράμματος, ώστε να επιταχυνθεί ο ρυθμός των εργασιών, χωρίς να αλλάξει όμως η τελική ημερομηνία παράδοσης του έργου.

Στη συνέχεια το λόγο έλαβε ο κος Κωνσταντίνος Μπολέτης, ο οποίος παρουσίασε στα μέλη της Επιτροπής τις εργασίες που πραγματοποιούνται ήδη στο κοίλο του θεάτρου:

1. Στις 29/08/2011 προσλήφθηκαν με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου έξι ειδικευμένοι τεχνίτες.
2. Στη συνέχεια έγινε μετακίνηση των εδωλίων και των βαθμίδων στις κερκίδες VI και VII του κοίλου, με σκοπό την ορθή αποκατάστασή τους. Απομάκρυνση εδωλίων πραγματοποιήθηκε και στην κερκίδα VIII 24, Γ, Δ, Ε, (1) και (2), με σκοπό την αποκατάσταση των σειρών 5, 6, 7.

Σχετικά με τις εργασίες που πραγματοποιούνται στο κοίλον του θεάτρου ο κος Κωνσταντίνος Μπολέτης σημείωσε ότι το χρονοδιάγραμμα θα είναι ρευστό, λόγω διαφόρων ενεργειών που μπορούν να επιφέρουν ρίσκο. Συγκεκριμένα αναφέρθηκε στην αγορά λίθου και επισήμανε ότι για τους σκοπούς της

αποκατάστασης των σειρών 5-7 της κερκίδας VIII επαρκεί ο λίθος που υπάρχει ήδη στο έργο από παλαιότερη προμήθεια. Για την ολοκλήρωση, όμως, των προβλεπόμενων στην προγραμματική σύμβαση με τη Νομαρχία Αθηνών απαιτούνται 135 κυβικά μέτρα λίθου Πιτσών, αξίας, βάσει τιμής του 2006, 240.000 ευρώ + ΦΠΑ. Η απευθείας προμήθεια του λίθου, χωρίς τη διενέργεια διεθνούς διαγωνισμού, που προβλέπεται για το ύψος της συγκεκριμένης δαπάνης, προϋποθέτει την εξασφάλιση από πλευράς του προμηθευτή βεβαίωση από το τοπικό επιμελητήριο ότι δεν υπάρχει άλλος προμηθευτής του συγκεκριμένου λίθου. Σε ενδεχόμενη περίπτωση αύξησης του ποσού, η διαδικασία θα είναι χρονοβόρα.

Σχετικά με το νέο λίθο που έχει ήδη χρησιμοποιηθεί στην αποκατάσταση του κοίλου ο κος Λαμπρινουδάκης ανέφερε ότι το χρώμα του είναι αρκετά λευκό, με αποτέλεσμα να διαφέρει αισθητά από το αρχαίο υλικό. Επομένως, συνέχισε, απαιτείται η παλαίωση της επιφάνειας του νέου λίθου. Ο κος Μπολέτης σημείωσε ότι θα γίνει επίταση της επιφάνειας με πηλό, ή κάποια μορφή οξειδωσης, ώστε να αποκτήσει η επιφάνεια πιο κιτρινωπό χρώμα. Σε συνέχεια των παραπάνω η κα Σταυρούλα Σαμαρτζίδου πρότεινε να ζητηθεί βοήθεια και από το Κέντρο Λίθου του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού (Προϊσταμένη κα Καλλιόπη Κουζέλη).

Ακολούθως ο κος Κωνσταντίνος Μπολέτης ανέφερε στα μέλη της Επιτροπής ότι δεδομένης της εξέλιξης του έργου αποκατάστασης του ανατολικού πλευρικού αναλήματος, το γερανοφόρο όχημα του έργου δεν θα είναι δυνατόν να εξυπηρετήσει ούτε τις ανάγκες του έργου του αναλήματος, ούτε την ανάγκη ανύψωσης λίθων στο κοίλο, με σκοπό την εξυπηρέτηση του έργου στις κεντρικές κερκίδες του μνημείου. Επομένως προβλέπεται η εγκατάσταση πτυσσόμενου οικοδομικού γερανού στο χώρο ανατολικά του θεάτρου που θα εξυπηρετεί το έργο του αναλήματος και τη μεταφορά λίθων προς το κοίλο απ' ευθείας από το χώρο του υποστέγου εργασίας. Η δαπάνη για την προμήθεια και εγκατάσταση του γερανού ανέρχεται στις 56.500 ευρώ + ΦΠΑ (προσφορά για γερανό SAEZ, Ισπανίας) (εναλλακτικά 73.000 + ΦΠΑ, σύμφωνα με προσφορά της εταιρείας POTAIN, Γαλλίας, με ελαφρά μεγαλύτερη ανυψωτική ικανότητα).

Επίσης, ανέφερε ο κος Κωνσταντίνος Μπολέτης, εξετάζεται και η δυνατότητα εγκατάστασης οικοδομικού γερανού, όμοιου με αυτόν που θα εγκατασταθεί στα ανατολικά του μνημείου, σε βάση από σκυρόδεμα στην όγδοη κερκίδα του κοίλου. Για την εγκατάσταση του γερανού είναι απαραίτητη η προσωρινή κατασκευή δεύτερου μεγάλου οικοδομικού γερανού εκτός του μνημείου, που θα χρησιμοποιηθεί μόνο για το σκοπό αυτό και στη συνέχεια θα αποσυναρμολογηθεί. Το κόστος του γερανού αυτού ανέρχεται στις 59.000,00 + ΦΠΑ. Στην περίπτωση αυτή, η μεταφορά των λίθων θα γίνεται με βαγονέτο επί σιδηροτροχιών μήκους 32 μ. που θα αντικαταστήσει το σύστημα monorail που εξυπηρετεί αυτή τη στιγμή τη μεταφορά και επιβαρύνει αισθητικά το μνημείο.

Ο κος Βασίλης Λαμπρινουδάκης έθεσε στο σημείο αυτό τον προβληματισμό του σχετικά με την έδραση των δύο γερανών. Όσον αφορά στο γερανό που πρόκειται να εδραστεί στο κοίλο του μνημείου πρότεινε να αποφευχθεί ή έδρασή του εκεί για λόγους προστασίας του κοίλου, ενώ εναλλακτικά πρότεινε

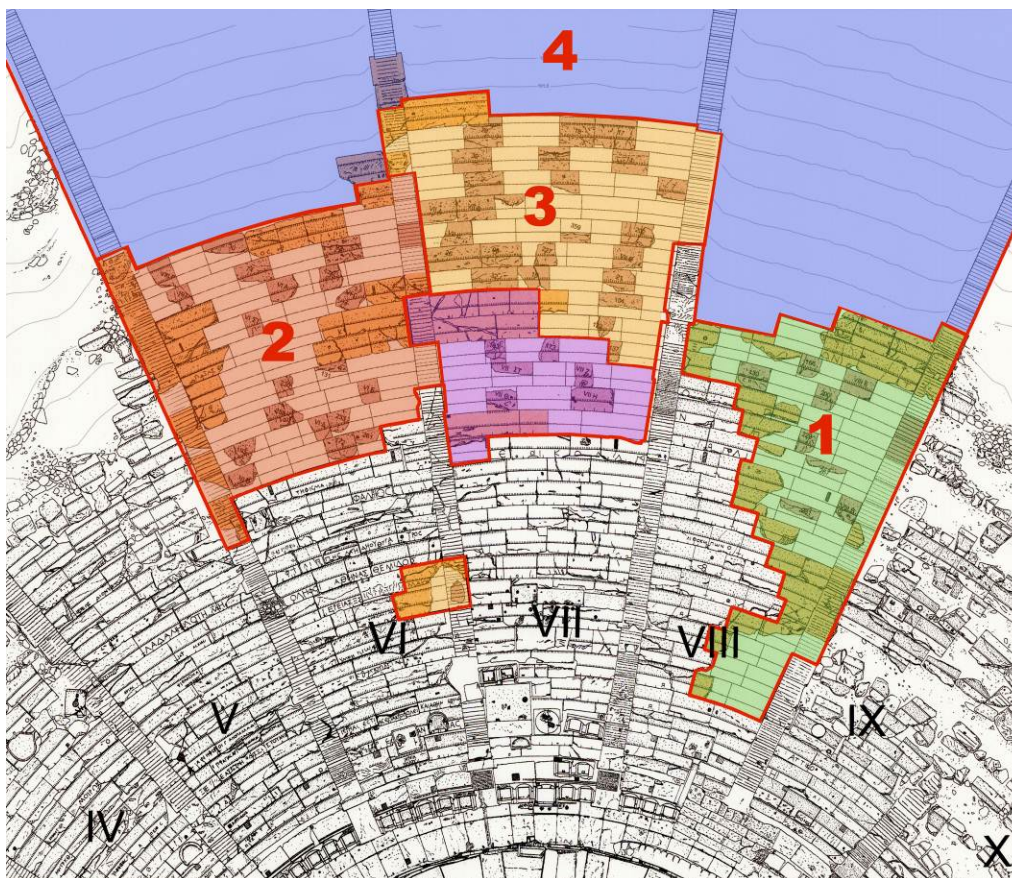
να εδραστεί στην ορχήστρα. Ο κος Κωνσταντίνος Μπολέτης ανέφερε, όμως, ότι εάν εδραστεί ο γερανός στην ορχήστρα η εμβέλειά του δε θα καλύπτει το κοίλο. Επίσης σημείωσε πως από όλες τις πιθανές λύσεις που διερευνήθηκαν αυτή ήταν η πιο λειτουργική. Συνεχίζοντας ανέφερε ότι για την έδραση του γερανού προβλέπεται η επιλογή ενός τμήματος του κοίλου, όπου δε σώζονται εδώλια. Εκεί, αφού γίνει προσεκτική ανασκαφή του (χωρίς να υποστεί φθορά ο φυσικός βράχος) και εφ' όσον δεν εντοπιστούν αρχαία κατάλοιπα, θα χυτευτεί η βάση για το γεράνο.

Ο πρόεδρος της Επιτροπής Παρακολούθησης ζήτησε επίσης από τον αρχιτέκτονα κο Κωνσταντίνο Μπολέτη να ερευνηθεί η έδραση του γερανού, ώστε να είναι απόλυτα σταθερή και ασφαλής.

Ερώτημα διατυπώθηκε από τα μέλη της Επιτροπής και σχετικά με το χρόνο που απαιτείται για την αγορά των γερανών. Ο κος Κωνσταντίνος Μπολέτης απάντησε πως η διαδικασία έχει ήδη ξεκινήσει (έχει εγκριθεί από το Τ.Δ.Π.Ε.Α.Ε. η αγορά των γερανών), θα είναι μια ανοιχτή διαδικασία και όλα τα σχετικά έγγραφα θα κοινοποιούνται στο site «ΔΙΑΥΓΕΙΑ». Ο κος Λάζαρος Κολώνας, καθώς και ο κος Βασίλης Λαμπρινουδάκης ζήτησαν να επισπευτεί ο απαιτούμενος χρόνος για την αγορά των δύο γερανών, καθώς και ο χρόνος διεξαγωγής των ανασκαφών, ώστε να υπάρχει άμεση απορρόφηση των διατιθέμενων κονδυλίων.

Στη συνέχεια ο κ. Γιάννης Ασπρουλάκης, (Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Ανάπτυξης και Προγραμματισμού της Περιφέρειας Αττικής) έθεσε και το πρόβλημα της συντήρησης των γερανών. Υπογράμμισε, μάλιστα, ότι τα κόστη της συντήρησής τους πρέπει να συνυπολογιστούν και ενδεχομένως τη συντήρησή τους να αναλάβει η αρμόδια Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει ήδη το εξειδικευμένο προσωπικό, ο κος Γιάννης Ασπρουλάκης ανέφερε ότι η συντήρηση και το κόστος της πρέπει να περιλαμβάνεται στους όρους της σχετικής σύμβασης που θα υπογραφεί κατά την αγορά των γερανών. Ο κος Κωνσταντίνος Μπολέτης ανέφερε ότι θα διερευνηθεί η δυνατότητα ένταξης των παραπάνω στη σύμβαση και εξέφρασε το φόβο του για πιθανή αύξηση του κόστους σε μια τέτοια περίπτωση. Συνοψίζοντας ο κος Βασίλης Λαμπρινουδάκης παρατήρησε ότι 2 χρόνια εγγύησης πρέπει να περιληφθούν στη σύμβαση που θα υπογραφεί.

Ακολούθως ο κος Κωνσταντίνος Μπολέτης παρουσίασε στα μέλη της Επιτροπής την πορεία των εργασιών, χρησιμοποιώντας το ακόλουθο σχέδιο:

Επεξηγηματικά σημείωσε πως η περιοχή που σημαίνεται με ροζ χρώμα έχει αποκατασταθεί με χρηματοδότηση από το Γ' Κ.Π.Σ., ενώ με τα υπόλοιπα χρώματα επισημαίνονται οι περιοχές, οι οποίες αποκαθίστανται με χρηματοδότηση από την τέως Νομαρχία Αθηνών και τώρα από την Περιφέρεια Αττικής. Με πράσινο χρώμα υποδηλώνεται η περιοχή, όπου έχουν ήδη αρχίσει οι ανασκαφικές εργασίες, ενώ με ανοιχτό πράσινο η περιοχή, όπου απαιτούνται συμπληρώσεις με νέο υλικό. Στο σημείο αυτό ο κος Βασίλης Λαμπρινουδάκης επισήμανε ξανά ότι η το νέο υλικό που θα χρησιμοποιηθεί πρέπει να πατιναριστεί, για να υπάρχει σχετική ομοιομορφία με το αρχαίο υλικό.

Τα μέλη της Επιτροπής ζήτησαν από τον κο Κωνσταντίνο Μπολέτη να τους ετοιμάσει ένα φωτορεαλιστικό σχέδιο, όπου θα απεικονίζονται οι εργασίες που θα πραγματοποιηθούν στο κοίλο και μέχρι ποιο σημείο θα φτάσουν. Το έργο που θα πραγματοποιηθεί, τόνισε ο κος Βασίλης Λαμπρινουδάκης, θα πρέπει να είναι ανάλογο του ύψους της χρηματοδότησης που διατίθεται από την τέως Νομαρχία Αττικής.

Στο σημείο αυτό τα μέλη της Επιτροπής αναφέρθηκαν στο θέμα της δυνατότητας νέας χρήσης του μνημείου. Ο κος Βασίλης Λαμπρινουδάκης επισήμανε σχετικά με το θέμα αυτό ότι η Επιτροπή είναι υπεύθυνη για τη συντήρηση και αποκατάσταση του μνημείου, ενώ το εάν θα δοθεί ή όχι το μνημείο για νέα χρήση είναι θέμα που θα διαχειριστεί το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού. Προς την ίδια κατεύθυνση κινήθηκε και ο κος Λάμπρος Πάσχος, νομικός σύμβουλος της Περιφέρειας Αττικής, ο οποίος

επισήμανε ότι το θέμα της νέας χρήσης του μνημείου πρέπει να αποσυνδεθεί από την Επιτροπή Παρακολούθησης των εργασιών.

Στη συνέχεια ο κος Λάζαρος Κολώνας ανέφερε ότι πρέπει να γίνουν μικροεπεμβάσεις και στο υπόλοιπο κοίλο (όχι μόνο στο κεντρικό τμήμα του, όπως ήδη προβλέπεται). Ο κος Αλέξανδρος Μάντης, πρόεδρος της Επιστημονικής επιτροπής ανέφερε σχετικά ότι απαιτούνται συντηρήσεις στο υπόλοιπο κοίλο και ότι μπορούν να πραγματοποιηθούν και συμπληρώσεις.

Ο κος Κωνσταντίνος Μπολέτης ενημέρωσε τα μέλη της Επιτροπής ότι υπάρχουν και διάσπαρτα μέλη, τα οποία είναι καταγεγραμμένα σε κατάλογο και μπορούν, επίσης, να επαναχρησιμοποιηθούν. Συνεχίζοντας, εξέφρασε το φόβο του ότι στο κατώτερο τμήμα των ανατολικών κερκίδων θα είναι δύσκολο να πραγματοποιηθούν αναστηλωτικές εργασίες, λόγω της κακής κατάστασης διατήρησής τους εξαιτίας των συμπληρώσεων από παλαιότερους ανασκαφείς του μνημείου.

Ο κος Βασίλης Λαμπρινουδάκης ζήτησε, εάν υπάρχει διαθέσιμος χρόνος, να συμπληρωθεί και εκεί το κοίλο. Ο κος Κωνσταντίνος Μπολέτης ανέφερε σχετικά ότι δεν πρέπει να γίνουν μεγάλες ανατάξεις και ότι πρέπει να χρησιμοποιηθεί όσο το δυνατόν περισσότερο αυθεντικό υλικό.

Στη συνέχεια ο κος Κωνσταντίνος Μπολέτης ενημέρωσε τους παρευρισκομένους για την πορεία των εργασιών στο δυτικό ανάλημμα του θεάτρου και στο Χορηγικό Μνημείο του Θρασύλλου. Οι εργασίες αποκατάστασης στο ανατολικό πλευρικό ανάλημμα επικεντρώνονται στο επίπεδο της 14ης και 15ης σειράς του τοίχου και βρίσκονται σε αρκετά προχωρημένο στάδιο.

Σχετικά με το νέο λίθο που θα χρησιμοποιηθεί ο κος Μπολέτης ανέφερε πως δε θα προκύψουν ζητήματα αγοράς και καθυστερήσεων, καθώς ο νέος λίθος είναι τεχνητός και η σύστασή του έχει προέλθει εργαστηριακά. Ο κος Βασίλης Λαμπρινουδάκης επισήμανε ότι η υφή και το χρώμα του τεχνητού λίθου έχουν πετύχει εξαιρετικά και ότι οι εργασίες προχωρούν ικανοποιητικά στο έργο αυτό. Ο κος Κωνσταντίνος Μπολέτης ανέφερε σχετικά με το νέο λίθο ότι έχει χρησιμοποιηθεί ειδική διαδικασία, ώστε να μοιάζει με το αρχαίο υλικό.

Η κα Σταυρούλα Σαμαρτζίδου, τέως προϊσταμένη της Α' Ε.Π.Κ.Α., ρώτησε εάν πρόκειται να γίνουν εργασίες και στο δυτικό ανάλημμα, το οποίο θα έδινε τη δυνατότητα να ολοκληρωθεί η εικόνα του μνημείου.

Αμέσως μετά ο κος Αλέξανδρος Μάντης ενημέρωσε τα μέλη της Επιτροπής για την πορεία των εργασιών στο βάθρο του Μενάνδρου. Σημείωσε ότι σώζεται μόνο το βάθρο και αντίγραφο του αγάλματος. Πρόκειται να τοποθετηθεί, μετά από σχετική απόφαση της Επιστημονικής Επιτροπής, ένα αντίγραφο από τοιμέντο του αγάλματος στο σωζόμενο βάθρο. Η ολοκλήρωση της κατασκευής του χυτού αντιγράφου με τα φέροντα στοιχεία και η τοποθέτησή του επί του αρχαίου βάθρου προβλέπεται να έχει ολοκληρωθεί εντός του Ιανουαρίου του 2012.

Ακολουθώς ο κος Κωνσταντίνος Μπολέτης ενημέρωσε τα μέλη για την πορεία των εργασιών και στο Χορηγικό μνημείο του Θρασύλλου. Ανέφερε σχετικά με το Θρασύλλειο ότι:

- Ολοκληρώθηκε στα μέσα Οκτωβρίου η προμήθεια των απαιτούμενων όγκων μαρμάρου για τα αρχιτεκτονικά μέλη. Από τα μέλη αυτά έχουν ολοκληρωθεί οι λαξεύσεις σε έξι (6), ενώ τα δύο (2) έχουν ήδη τοποθετηθεί.
- Διαμορφώθηκε η έδραση του 5ου μέλους της ανατολικής παραστάδας και παρήχθη εκμαγείο της επιφάνειας θραύσης του ανατολικού μέλους του επιστυλίου για τη συμπλήρωσή του.
- Έγιναν κοπές στο νέο τεμάχιο από μάρμαρο Νάξου που προορίζεται για την κατασκευή του συμπληρώματος.
- Γίνονται εργασίες συντήρησης στην επιφάνεια του βράχου, στην επαφή του με τη δυτική παραστάδα, όπου υπάρχουν εκτεταμένες ρηγματώσεις και κίνδυνος αποκόλλησης, που εμποδίζουν τις δοκιμαστικές τοποθετήσεις των προμορφωμένων μελών των ανώτερων στρώσεων. Προληπτικά οι εργασίες συντήρησης συνεχίζονται και σε γειτονικά τμήματα, καθώς και στις συνδέσεις των μελών.
- Τέλος, ολοκληρώθηκε η διαδικασία ανάδειξης αναδόχου για την συμπλήρωση και δομική αποκατάσταση οκτώ μελών των περιθύρων του μνημείου.

Οι κ.κ. Λάζαρος Κολώνας και Βασίλης Λαμπρινουδάκης συνέστησαν προσοχή στη σύνδεση του αναλήμματος με το φυσικό βράχο, ώστε να μην υπάρχει κίνδυνος αποκόλλησης.

Τέλος ο κος Βασίλης Λαμπρινουδάκης, μεταφέροντας και την ανησυχία του προέδρου του Διαζώματος, κου Σταύρου Μπένου, διατύπωσε το φόβο, μήπως οι εργασίες που πρόκειται να πραγματοποιηθούν είναι λίγες σχετικά με το ύψος της διατιθέμενης χρηματοδότησης. Ως εκ τούτου πρότεινε να εξεταστεί η δυνατότητα να επεκταθούν οι εργασίες αποκατάστασης κατά μια όμορη προς ανατολάς του κεντρικού τομέα του κοίλου κερκίδα.

Ο κος Κωνσταντίνος Μπολέτης σημείωσε σχετικά ότι θα προβεί στη σύνταξη μιας οικονομοτεχνικής έκθεσης - έκθεσης δυνατότητας και σκοπιμότητας - και στη δημιουργία φωτορεαλιστικού σχεδίου που θα δείχνει και την επέκταση των εργασιών στην όμορη ανατολική κερκίδα. Στη συνέχεια θα πρέπει η νέα διευρυμένη πρόταση αποκατάστασης να κατατεθεί και στο Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο προς έγκριση και ενδεχομένως να τροποποιηθεί ελαφρώς η σύμβαση.

Ο κος Λάμπρος Πάσχος ενημέρωσε τα μέλη της Επιτροπής ότι ο Περιφερειάρχης, κος Ιωάννης Σγουρός σχεδιάζει να πραγματοποιήσει ο ίδιος επίσκεψη στο εργοτάξιο του αρχαίου θεάτρου, προκειμένου να ενημερωθεί για την πορεία των εργασιών.

Συνοψίζοντας, τα μέλη της Επιτροπής τόνισαν για μια ακόμη φορά τη σημασία του έργου που εκτελείται και εγγυήθηκαν για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα των εργασιών, οι οποίες θα εξασφαλίσουν την προστασία και αποκατάσταση του αρχαίου θεάτρου του Διονύσου.